

polskiej, przyczem w ciągu lat dwóch od wejścia w życie ustawy niniejszej ustalenie to nie może nastąpić bez zgody Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu.

Ustalenie w służbie może władza uczynić zależnym od spełnienia przez urzędnika lub funkcjonarjusza niższego pewnych warunków, jako to: odbycia służby próbnej, ukończenia specjalnych kursów, poddania się egzaminom praktycznym i t. p., które określi rozporządzenie Rady Ministrów na wniosek interesowanej władzy naczelnej.

O ile urzędnik nie posiada poziomu wykształcenia, przepisanego art. 11 ustawy o służbie cywilnej, ustalenie go na zajmowanym urzędzie może nastąpić dopiero po zwolnieniu go od wykazania tego poziomu w sposób, wskazany w ustępie ostatnim cytowanego artykułu, względnie w art. 115.

Urzędników sprawujących stanowiska służbowe, zaliczone do IV, V i VI stopnia służbowego można ustalać jedynie za zgodą Prezesa Rady Ministrów.

O ile urzędnik lub funkcjonarjusz niższy nie zostanie ustalony w ciągu lat dwóch od chwili wejścia w życie ustawy o służbie cywilnej, należy go zwolnić ze służby państwowej, z zachowaniem nabytych praw do emerytury, obliczonej według postanowień art. 14 ustawy emerytalnej z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 70, poz. 466).

O ile nie nabył praw do emerytury, otrzymuje przy zwolnieniu odprawę w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia.

Prawo jednak do wynagrodzenia tego nie służy funkcjonarjuszowi państwowemu, o ile uprzedzono go o zamiarze zwolnienia w terminie trzech miesięcy.

Art. 117. O ile w ustawie o służbie cywilnej powołano się na postanowienia ustaw karnych (postępowania karnego), należy stosować aż do wprowadzenia jednolitych ustaw na całym obszarze Rzeczypospolitej przepisy dzielnicowych ustaw karnych (postępowania karnego).

Art. 118. Postanowieniom niniejszej ustawy nie podlegają sędziowie, prokuratorzy (wymiar sprawiedliwości), aplikanci sądowi, pracownicy państwowych kolei żelaznych, poczt, telegrafów i telefonów, oraz nauczyciele wszystkich szkół państwowych.

Do urzędników Kontroli Państwowej stosują się przepisy niniejszej ustawy, o ile ustawa o Kontroli Państwowej z dnia 3 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 51, poz. 314) inaczej nie stanowi.

Ponadto aż do czasu wydania specjalnych ustaw służbowych dla funkcjonarjuszów policji państwowej, straży celnej oraz dozorców więziennych ustawa niniejsza ma zastosowanie w stosunku do tych osób, o ile nie stoi w sprzeczności z postanowieniami ustaw o uposażeniu, względnie specjalnymi przepisami, wynikającymi z charakteru służbowego odnośnych funkcjonarjuszów.

Art. 119. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów i innym ministrom, we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 120. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1922 r. Rada Ministrów może

jednak w drodze rozporządzenia odroczyć ten termin na niektórych obszarach Rzeczypospolitej, najwyżej wszakże na trzy miesiące od terminu wyżej oznaczonego.

Z dniem 1 kwietnia 1922 r. tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Marszałek: *Trąmpczyński*

Prezydent Ministrów: *Antoni Ponikowski*

165.

U s t a w a

z dnia 17 lutego 1922 roku

o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonarjuszom państwowym.

ROZDZIAŁ I.

Władze dyscyplinarne i strony.

Komisje dyscyplinarne.

Art. 1. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych powołuje się komisje dyscyplinarne.

Komisje dyscyplinarne są następujące:

- 1) komisje dyscyplinarne, czynne przy władzach, podlegających bezpośrednio władzy naczelnej,
- 2) komisje dyscyplinarne, czynne przy władzach naczelnych,
- 3) wyższa komisja dyscyplinarna, czynna przy Prezydencie Ministrów.

Gdzie utworzenie komisji dyscyplinarnej przy władzy, podlegającej bezpośrednio władzy naczelnej, nie jest możliwe z powodu małego składu personelu — może właściwa władza naczelna orzekanie w sprawach dyscyplinarnych urzędników tej władzy przekazać komisji dyscyplinarnej, istniejącej przy innej władzy, równorzędnej lub wyższej.

Komisje dyscyplinarne dla urzędników zarządu sprawiedliwości, podlegających niniejszej ustawie, będą powołane przy władzach, wskazanych przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 2. Każda komisja dyscyplinarna składa się z przewodniczącego, jego zastępców i potrzebnej ilości członków, mianowanych na trzy lata. Przewodniczącego, zastępców i członków wyższej komisji dyscyplinarnej mianuje Prezydent Ministrów na wniosek władz naczelnych z grona podwładnych urzędników wszystkich tych władz; te same osoby w komisjach dyscyplinarnych mianowane będą przez właściwe władze naczelne z grona podwładnych urzędników tej władzy, przy której ustanowiono komisje.

O ile poszczególnej komisji dyscyplinarnej powierzono w myśl art. 1 ustęp przedostatni — sprawy dyscyplinarne urzędników innej władzy, wówczas właściwa władza naczelna mianuje potrzebną ilość członków z grona urzędników tej władzy.

W razie potrzeby komisję uzupełnia się przez mianowanie nowych członków na resztę okresu trzy-letniego.

Właściwość komisji.

Art. 3. Pierwszą instancją, orzekającą w sprawach dyscyplinarnych, są:

- 1) komisje dyscyplinarne, czynne przy władzach podlegających bezpośrednio władzy naczelnej — dla wszystkich urzędników od XII do VII stopnia służbowego włącznie, oraz funkcjonariuszów niższych — pełniących służbę przy odnośnej władzy, lub przy jednej z podległych jej władz, albo których sprawy dyscyplinarne przekazano w myśl art. 1 ustęp przedostatni;
- 2) komisje dyscyplinarne, czynne przy władzach naczelnych — dla wszystkich urzędników, należących do personelu władzy naczelnej, tudzież urzędników władz podwładnych tego samego działu zarządu państwowego od VI stopnia służbowego począwszy wzwyż.

Drugą instancją dla spraw dyscyplinarnych jest dla wszystkich urzędników i funkcjonariuszów niższych wyższa komisja dyscyplinarna, ustanowiona przy Prezydencie Ministrów.

Art. 4. Właściwość zależy od miejsca pełnienia służby i od stopnia służbowego urzędnika w chwili wdrożenia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego nawet wtedy, gdy chodzi o przewinienie służbowe, które miało mieć miejsce w czasie pełnienia obowiązku w innym dziale zarządu państwowego. W tym ostatnim wypadku należy występować służbowy oceniać przedewszystkiem według tych przepisów służbowych, którym obwiniony podlegał w chwili popełnienia czynu, albo dopuszczenia się zaniechania lub zaniedbania, sprzeciwiającego się jego obowiązkowi.

Właściwą do przeprowadzenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko urzędnikom w stanie nieczynnym jest ta komisja dyscyplinarna, która była właściwą w chwili ustąpienia urzędnika ze służby czynnej.

Art. 5. Spory o właściwość rozstrzyga wyższa komisja dyscyplinarna.

Stanowisko członków komisji dyscyplinarnych.

Art. 6. Członkowie komisji dyscyplinarnych są w wykonywaniu swoich funkcji samodzielni i niezależni.

Komplety dyscyplinarne.

Art. 7. Komisje dyscyplinarne obradują i orzekają w kompletach, złożonych z przewodniczącego lub jego zastępcy i czterech członków. Przewodniczący i przynajmniej jeden członek kompletu muszą posiadać wykształcenie prawnicze.

Do kompletu orzekającego powinien należeć, jako członek, conajmniej jeden urzędnik z tej samej kategorii urzędników i rodzaju służby, do której należy funkcjonariusz państwowy, odpowiadający dyscyplinarnie przed danym kompletem.

Ogólne zebranie członków każdej komisji dyscyplinarnej przed końcem roku przeprowadza podział komisji na stałe komplety, orzekające w ciągu roku następnego, a zarazem ustala porządek zastępstwa członków komisji w kompletach orzekających.

Do kompletu, stworzonego dla spraw dyscyplinarnych innej władzy, powołuje się jednego lub dwóch członków komisji, mianowanych w myśl art. 2 ust. 2.

Art. 8. W kompletach dyscyplinarnych zapadają uchwały bezwzględną większością głosów. W wypadkach, gdy chodzi o zastosowanie punktu 5 art. 77 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej uchwała winna zapaść większością 4/5 głosów. Przewodniczący głosuje na ostatku.

Art. 9. Komisje dyscyplinarne otrzymują potrzebne przedmioty i pomoc kancelaryjną od tych władz, przy których są czynne.

Władze te wyznaczają również protokulantów do rozpraw dyscyplinarnych z pośród podległych im urzędników.

Rzecznicy dyscyplinarni.

Art. 10. W celu strzeżenia dobra służby, naruszonego przez uchybienie obowiązkowi służbowemu, władza, przy której istnieje komisja, wyznacza z grona podległych sobie urzędników rzecznika dyscyplinarnego z odpowiednią ilością zastępców.

Obowiązkiem rzecznika dyscyplinarnego jest przy przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego stać na straży godności i powagi stanowiska urzędniczego oraz ścisłego wykonywania obowiązków służbowych. Komisja dyscyplinarna przedsięwzię każdą uchwałę nie inaczej, jak po wysłuchaniu zdania rzecznika dyscyplinarnego.

Utrata zdolności do pełnienia funkcji członka komisji dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego.

Art. 11. Gdy w stanowisku służbowym urzędników, wyznaczonych na członków komisji dyscyplinarnej, rzeczników dyscyplinarnych lub zastępców tych ostatnich zajdzie zmiana, wskutek której odpadają warunki do ich ustanowienia — urzędnicy ci ustępują.

W czasie trwania postępowania sędowo-karnego lub dyscyplinarnego, toczącego się przeciw takiemu urzędnikowi, nie można powoływać go do żadnej czynności urzędowej przy komisji dyscyplinarnej. Gdy postępowanie takie zakończy się ukaraniem urzędnika, traci on swoje stanowisko w komisji dyscyplinarnej, a na jego miejsce na resztę okresu czynności wyznacza się innego urzędnika.

Urzędnika, karanego dyscyplinarnie, nie można w przyszłości wyznaczać na członka komisji dyscyplinarnej, ani na rzecznika dyscyplinarnego lub jego zastępcę.

Obrona.

Art. 12. Funkcjonariuszowi państwowemu, pociągniętemu do odpowiedzialności dyscyplinarnej, wolno przybrać sobie w postępowaniu dyscyplinarnym obrońcę z pośród funkcjonariuszów państwowych, pełniących obowiązki na obszarze, na który rozciąga się zakres działania komisji dyscyplinarnej.

Na prośbę obwinionego może mu być przydany zamiast obrońcy z wyboru — obrońca z urzędu, którego wyznacza szef władzy, przy której czynna jest komisja dyscyplinarna, z grona podwładnych sobie urzędników.

Funkcjonariuszowi państwowemu, pełniącemu obowiązki, wolno nie podjąć się obrony, z wyjątkiem wypadku ustanowienia go obrońcą z urzędu. Nie wolno mu przyjmować wynagrodzenia. Koszty, istotnie poniesione przez obrońcę w interesie obrony, zwraca Skarb Państwa.

W razie sporu o wysokość tych kosztów decyduje ostatecznie właściwa komisja dyscyplinarna.

Funkcjonariuszowi państwowemu, spełniającemu zadanie obrońcy, winny władze udzielić urlopu, nieodzownie potrzebnego do spełnienia tych czynności.

Art. 13. Obrońca ma obowiązek przytoczyć w obronie wszystkie okoliczności, które uważa w tym celu za konieczne i przydatne, i zastosować przewidziane w ustawie środki obrony. Jest on obowiązany zachować w tajemnicy wszystkie poufne informacje, udzielone mu z tytułu obrony.

Delegacja.

Art. 14. Jeżeli właściwa komisja dyscyplinarna nie rozporządza chwilowo ilością członków, potrzebną do utworzenia kompletu orzekającego, wyższa komisja dyscyplinarna przekazuje sprawę innej komisji dyscyplinarnej.

Wyłączenie.

Art. 15. Członków komisji dyscyplinarnej i rzecznika dyscyplinarnego można wyłączyć od udziału w sprawie w wypadkach i na zasadach, przewidzianych w ustawie postępowania karnego przy wyłączeniu sędziów i prokuratorów.

Ponadto ma obwiniony funkcjonariusz państwowi prawo w ciągu dni 8 po doręczeniu uchwały przekazującej wyłączyć dwóch członków kompletu dyscyplinarnego bez podania powodów.

ROZDZIAŁ II.

Postępowanie dyscyplinarne.

Obowiązek strzeżenia tajemnicy przy postępowaniu dyscyplinarnym.

Art. 16. Całe postępowanie dyscyplinarne powinno być otoczone jak najściślejszą tajemnicą.

Szczegółów z postępowania dyscyplinarnego nie wolno podawać do publicznej wiadomości, względnie ogłaszać.

Uchwały i orzeczenia komisji dyscyplinarnych można ogłaszać jedynie za zezwoleniem właściwej władzy naczelnej, wydanem na podstawie uchwały komisji.

Wdrożenie.

Art. 17. Władza służbowa lub przełożona władza wyższa, w razie dostrzeżenia lub otrzymania wiadomości o naruszeniu obowiązków służbowych przez podwładnego funkcjonariusza państwowego, przeprowadza w razie potrzeby dochodzenie w celu wstępnego wyjaśnienia sprawy, poczem, przesłuchaw-

szy—o ile to jest możliwe—obwinionego funkcjonariusza państwowego, odsyła w drodze służbowej doniesienie dyscyplinarne właściwej komisji dyscyplinarnej.

Doniesienie dyscyplinarne powinno zawierać dokładne wskazanie faktów, w których władza dopatruje się naruszenia obowiązków służbowych.

Art. 18. Komisja dyscyplinarna po odebraniu doniesienia i po zasięgnięciu zdania rzecznika bez udziału stron orzeka, czy sprawa wymaga wdrożenia śledztwa dyscyplinarnego, czy też nie; o ile przytem komisja dyscyplinarna uzna, że w danym wypadku zachodzi jedynie wykroczenie służbowe—może równocześnie nałożyć karę porządkową. Przed rozstrzygnięciem można zarządzić przeprowadzenie lub uzupełnienie dochodzeń wstępnych, za pośrednictwem władzy przełożonej obwinionego.

Art. 19. Komisja dyscyplinarna może za zgodą rzecznika dyscyplinarnego zamiast uchwały o wdrożeniu śledztwa powziąć uchwałę o przekazaniu sprawy bezpośrednio do rozprawy dyscyplinarnej.

Do takiej uchwały stosuje się postanowienia art. 30.

Art. 20. Obwinionemu funkcjonariuszowi państwowemu należy za pośrednictwem władzy służbowej doręczyć uchwałę o wdrożeniu śledztwa dyscyplinarnego. Uchwała o wdrożeniu śledztwa dyscyplinarnego nie podlega zaskarżeniu.

Przeciwko uchwale komisji pierwszej instancji, odrzucającej wdrożenie śledztwa, rzecznik dyscyplinarny może wnieść w ciągu piętnastu dni zażalenie do instancji odwoławczej.

Art. 21. Jeżeli naruszenie obowiązku służbowego ma cechy czynu karygodnego, zagrożonego powszechnymi ustawami karnymi, władza lub komisja dyscyplinarna czyni doniesienie karne. O ile doniesienie karne wystosowuje władza przełożona, zawiadania o tem równocześnie właściwą komisję dyscyplinarną.

Aż do ostatecznego zakończenia postępowania sądowo-karnego, postępowanie dyscyplinarne może być zawieszono w myśl art. 70 ustawy o służbie cywilnej.

Art. 22. Sądy karne zawiadamiają o wdrożeniu postępowania karnego przeciwko funkcjonariuszowi państwowemu, jako też o każdym następnym zarządzeniu sądownym władzę służbową obwinionego, która komunikuje o tem w drodze służbowej komisji dyscyplinarnej. Po ostatecznym ukończeniu postępowania karnego sąd karny przesyła akta właściwej komisji dyscyplinarnej. W tym wypadku, o ile postępowanie dyscyplinarnego jeszcze nie wdrożono lub postępowanie to zostało zawieszono — odpada potrzeba osobnego doniesienia dyscyplinarnego. Komisja dyscyplinarna po zbadaniu akt sądowych wydaje zarządzenie, przewidziane w art. 18.

Art. 23. W wypadku, przewidzianym w art. 71 ustawy o służbie cywilnej, komisja dyscyplinarna odstępuje sprawę bez wszelkich dalszych dochodzeń właściwej przełożonej władzy funkcjonariusza państwowego do dalszego zarządzenia.

Śledztwo.

Art. 24. O ile zapadła uchwała o wdrożeniu śledztwa dyscyplinarnego, komisja dyscyplinarna zwraca się do władzy, przy której jest czynna, o wyznaczenie jednego lub więcej podległych jej urzędników do przeprowadzenia śledztwa. W sprawach dyscyplinarnych funkcjonariuszów państwowych innej władzy, należącej do właściwej komisji (art. 1, ustęp przedostatni), można powierzyć prowadzenie śledztwa urzędnikowi z pośród urzędników tej samej władzy.

Art. 25. Prowadzący śledztwo nie może zasiadać w komplecie orzekającym lub być powołanym do innej czynności w postępowaniu dyscyplinarnym. Zresztą podlega on wszystkim postanowieniom art. 11 i 15 ust. 1.

Art. 26. Prowadzący śledztwo przesłuchuje świadków, a w razie potrzeby znawców, nie odbierając od nich przysięgi, i bada wszystkie okoliczności potrzebne do wyjaśnienia sprawy, jako też środki dowodowe. O ile zachodzi potrzeba przesłuchania poszczególnych świadków lub znawców pod przysięgą, prowadzący śledztwo może zwrócić się do właściwego sądu karnego pierwszej instancji o przesłuchanie tych osób pod przysięgą.

Do przesłuchania i wynagrodzenia świadków i znawców, o ile przesłuchują ich sądy, należy stosować analogicznie przepisy ustawy postępowania karnego z tą różnicą, że koszty zalicza się nie na rachunek zarządu wymiaru sprawiedliwości, lecz na rachunek zarządu władzy naczelnej, przełożonej nad tą władzą, przy której właściwa komisja dyscyplinarna jest czynna.

Art. 27. Prowadzący śledztwo może żądać współdziałania władz administracyjnych i policyjnych, w szczególności wtedy, gdy świadkowie lub znawcy mieszkają poza obrębem powiatu, w którym przebywa prowadzący śledztwo, a nie czynią zadość jego wezwaniu lub bez ustawy przewidzianego powodu uchylają się od zeznań.

Władze administracyjne i policyjne stosują przytem obowiązujące w postępowaniu administracyjnym przepisy o wzywaniu i przesłuchiowaniu stron.

Art. 28. Prowadzący śledztwo winien dać obwinionemu zarówno w czasie śledztwa, jak po jego zakończeniu sposobność wypowiedzenia się co do wszystkich punktów obwinienia, jak również co do wyniku śledztwa; natomiast na przeglądanie akt śledczych tak obwinionemu, jak i jego obrońcy zezwala tylko o tyle, o ile uzna to za nieszkodliwe dla celów śledztwa.

Odmowa lub fizyczna niemożność współdziałania ze strony obwinionego nie wstrzymuje postępowania śledczego.

Art. 29. Rzecznik dyscyplinarny może postawić wniosek o uzupełnienie śledztwa, jak również wnieść nowe punkty obwinienia. Obwinionemu również służy prawo do postawienia wniosku o przeprowadzenie pewnych określonych dochodzeń.

O ile prowadzący śledztwo nie przychylił się do wniosku o uzupełnienie śledztwa — przedstawia spra-

wę do decyzji komisji dyscyplinarnej, której uchwała w tym wydadku nie podlega odrębnemu zaskarżeniu.

Przekazanie i umorzenie.

Art. 30. Po ukończeniu śledztwa prowadzący je przesyła akta rzeczownikowi dyscyplinarnemu, który kieruje je ze swojemi wnioskami do komisji dyscyplinarnej. Komisja dyscyplinarna bez udziału stron uchwała albo przekazanie sprawy do rozprawy dyscyplinarnej, albo umorzenie postępowania dyscyplinarnego. W tym drugim wypadku komisja może również powziąć uchwałę w myśl art. 18 (nałożenie kary porządkowej).

W uchwale przekazującej przytoczyć należy dokładnie punkty obwinienia oraz wskazać zarządzenia, które komisja dyscyplinarna wydaje celem przygotowania ustnej rozprawy.

Art. 31. Po doręczeniu odpisu uchwały przekazującej obwinionemu lub jego obrońcy ma prawo przeglądać akta sprawy, z wyjątkiem protokołów obrad, i sporządzić z akt potrzebne odpisy. Prócz tego zarówno obwiniony, jak rzecznik dyscyplinarny mogą w ciągu ośmiu dni po doręczeniu im uchwały stawiać dalsze wnioski, które rozstrzyga komisja dyscyplinarna. Decyzje takie nie podlegają odrębnemu zaskarżeniu.

Odpis uchwały przekazującej sprawę do rozprawy dyscyplinarnej, zarówno jak i uchwały o umorzeniu postępowania — w obu wypadkach z uzasadnieniem — doręcza się w drodze służbowej obwinionemu oraz rzeczownikowi dyscyplinarnemu.

Art. 32. Uchwała przekazująca nie podlega zaskarżeniu; natomiast przeciwko uchwale, którą umorzono postępowanie, albo nałożono karę porządkową, rzecznik dyscyplinarny może wnieść w ciągu piętnastu dni zażalenie do instancji odwoławczej.

Rozprawa dyscyplinarna.

Art. 33. Dzień rozprawy dyscyplinarnej wyznacza przewodniczący komisji dyscyplinarnej. Do rozprawy wzywa się obwinionego z równoczesnym doręczeniem uchwały przekazującej i udzieleniem mu listy członków kompletu orzekającego.

O ile ustanowiono obrońcę, wzywa się go również do rozprawy.

Komisja dyscyplinarna może zarządzić, by obwiniony stawił się na rozprawie dyscyplinarnej osobiście z zastrzeżeniem, że w razie nieusprawiedliwionego niestawiennictwa obrońca jego nie będzie dopuszczony do udziału w sprawie, a rozprawa ustna będzie przeprowadzona i orzeczenie wydane zaocznie.

Art. 34. Komisja dyscyplinarna może wzywać do rozprawy dyscyplinarnej także świadków i znawców.

Art. 35. Rozprawa dyscyplinarna odbywa się wyłącznie przy udziale osób, niniejszą ustawą uprawnionych do udziału w sprawie.

Art. 36. Rozprawę dyscyplinarną należy w miarę możliwości przeprowadzić w jednym ciągu z uwzględnieniem koniecznych przerw, można jednak uchwałą kompletu z ważnych powodów rozprawę odroczyć.

W razie odroczenia rozprawy dyscyplinarnej, o ile w składzie kompletu orzekającego zajdzie zmiana, postępowanie dowodowe przeprowadza się ponownie.

Art. 37. Rozprawą kieruje przewodniczący, który przestrzega porządku wyjaśnień, replik i uwag oraz czuwa nad formalnym i rzeczowym biegiem postępowania.

Art. 38. Rozprawę dyscyplinarną rozpoczyna się odczytaniem uchwały przekazującej, potem następuje przesłuchanie obwinionego, wezwanych świadków i znawców oraz w miarę potrzeby odczytanie protokołów dochodzeń wstępnych i śledztwa, jak również innych ważniejszych dla sprawy akt i dokumentów. Obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu służy prawo wypowiedzenia się co do poszczególnych środków dowodowych i odwodowych oraz stawiania pytań świadkom i znawcom za zezwoleniem przewodniczącego.

Art. 39. Po zamknięciu postępowania dowodowego następują wywody i wnioski rzecznika dyscyplinarnego tudzież obwinionego i jego obrońcy. Stronie obwinionej w każdym wypadku służy ostatni głos.

Orzeczenie.

Art. 40. Komisja dyscyplinarna może przy rozstrzyganiu sprawy opierać się tylko na tych faktach i okolicznościach, które ujawniono na rozprawie dyscyplinarnej, i na ich podstawie wydaje orzeczenia według swego przekonania.

Art. 41. Komisja dyscyplinarna wydaje orzeczenie, w którym albo uwalnia urzędnika od zarzuczonego mu naruszenia obowiązków, albo uznaje go winnym; w tym ostatnim wypadku komisja dyscyplinarna nakłada karę dyscyplinarną lub porządkową.

Art. 42. Narada i głosowanie kompletu orzekającego przy rozstrzyganiu sprawy są tajne. Sentencję (tenor) orzeczenia sporządza się na piśmie, które podpisują przewodniczący i członkowie kompletu. Sentencję tę ogłasza stronom przewodniczący zaraz po naradzie i głosowaniu. Odpis orzeczenia, które powinno być przygotowane w ciągu ośmiu dni po ogłoszeniu sentencji, doręcza się rzecznikowi dyscyplinarnemu i obwinionemu.

Orzeczenie powinno zawierać:

- 1) dzień wydania orzeczenia,
- 2) wymienienie komisji dyscyplinarnej oraz nazwisk członków kompletu orzekającego, protokulanta i rzecznika dyscyplinarnego,
- 3) imię i nazwisko, charakter służbowy i siedzibę urzędową obwinionego,
- 4) przedmiot obwinienia,
- 5) uzasadnienie orzeczenia,
- 6) sentencję orzeczenia.

Art. 43. Z przebiegu rozprawy dyscyplinarnej sporządza się protokół, w którym zapisać należy datę, miejsce rozprawy, nazwiska członków kompletu orzekającego oraz protokulanta, stron i ich zastępców, w końcu, dokładnie streścić przebieg rozprawy.

Protokół podpisują przewodniczący kompletu orzekającego i protokulant.

Odwołanie.

Art. 44. Od orzeczeń komisji dyscyplinarnej, wydanych w pierwszej instancji, może zarówno obwiniony, jak rzecznik dyscyplinarny odwołać się do wyższej komisji dyscyplinarnej z powodu orzeczenia o winie i karze i z powodu niezastosowania formalności, ustalającej winę i karę. Odwołanie odracza wykonanie orzeczenia.

W razie nałożenia kary porządkowej prawo odwołania się służy jedynie rzecznikowi dyscyplinarnemu.

Art. 45. Odwołanie wnieść należy w ciągu piętnastu dni po dniu doręczenia odpisu orzeczenia na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej, który przesyła je wraz z właściwymi aktami do wyższej komisji dyscyplinarnej.

Art. 46. Instancja odwoławcza rozstrzyga bez udziału stron w wypadkach:

- 1) gdy odwołanie jest niedopuszczalne, opóźnione lub wniesione przez osobę nieuprawnioną,
- 2) gdy uzna za potrzebne uzupełnienie śledztwa.

W pierwszym wypadku instancja odwoławcza odrzuca odwołanie, a w drugim przesyła sprawę Instancji pierwszej celem przeprowadzenia uzupełnień śledztwa.

We wszystkich innych wypadkach instancja odwoławcza przeprowadza rozprawę dyscyplinarną i wydaje orzeczenie, stosując analogicznie postanowienia o rozprawie dyscyplinarnej i orzekaniu w pierwszej instancji.

Umorzenie postępowania w razie śmierci obwinionego.

Art. 47. W razie śmierci obwinionego postępowanie dyscyplinarne bez względu na stadium, w którym się znajduje, podlega umorzeniu, może być jednak przeprowadzone na żądanie ustawowych spadkobierców zmarłego.

Uprawomocnienie się orzeczenia.

Art. 48. Orzeczenia komisji dyscyplinarnych, wydane w pierwszej instancji, a nie zaskarżone w terminie przepisany, stają się prawomocne z upływem tego terminu, orzeczenia zaś komisji dyscyplinarnych drugiej instancji — niezwłocznie po ich ogłoszeniu.

Wykonanie orzeczenia.

Art. 49. Prawomocne orzeczenia dyscyplinarne podlegają wykonaniu przez właściwą władzę; w tym celu przewodniczący komisji dyscyplinarnej przesyła tej władzy odpis orzeczenia dyscyplinarnego, stwierdzając prawomocność orzeczenia.

Kary dyscyplinarne zapisuje się do wykazu stanu służby, a odpis orzeczenia dyscyplinarnego dołącza się do akt osobowych.

Wznowienie.

Art. 50. Na żądanie funkcjonarjusza państwowego, skazanego prawomocnie na karę dyscyplinarną, lub na żądanie jego ustawowych spadkobierców można wznowić postępowanie nawet po wykonaniu kary, o ile osoby te przedstawią takie nowe fakty lub środki dowodowe, nieznanne w poprzednim postępowaniu, które same przez się lub w związku z faktami poprzednio ustalonymi lub z dowodami poprzednio zebranymi mogą spowodować uwolnienie od zarzutu lub nałożenie kary porządkowej, albo zamiast wydalenia łagodniejszą karę dyscyplinarną.

Art. 51. Żądania wznowienia postępowania wnosić należy do komisji dyscyplinarnej, która rozstrzygnęła sprawę w pierwszej instancji. Komisja ta rozstrzyga bez udziału stron o dopuszczalności wznowienia. Przeciwko rozstrzygnięciu komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji można wnieść zażalenie do instancji odwoławczej w ciągu piętnastu dni po doręczeniu odpisu uchwały.

Art. 52. Dopuszczenie wznowienia postępowania wstrzymuje wykonanie kary. Komisja dyscyplinarna pierwszej instancji zarządza w razie potrzeby uzupełnienie lub przeprowadzenie nowego śledztwa, poczem przekazuje sprawę do rozprawy dyscyplinarnej.

Art. 53. Jeżeli funkcjonarjusza państwowego, na którego korzyść dozwolono wznowienia postępowania dyscyplinarnego, uznano winnym ponownie, nie można orzec kary surowszej od nałożonej w poprzednim postępowaniu. Przy wymiarze kary należy uwzględnić karę już poniesioną.

Art. 54. O ile po wznowieniu postępowania dyscyplinarnego albo później uwolniono funkcjonarjusza państwowego, pierwotnie skazanego na karę dyscyplinarną, albo nałożono na niego łagodniejszą karę dyscyplinarną lub karę porządkową — Skarb obowiązany jest zwrócić mu lub w razie jego śmierci członkom jego rodziny, uprawnionym do zaopatrzenia wdowiego lub sierociego, to, co funkcjonarjusz państwowy lub wymienieni członkowie rodziny wskutek poprzedniego skazania stracili z dochodów służbowych lub zaopatrzenia.

ROZDZIAŁ III.**Zawieszenie w służbie.**

Art. 55. Gdy przeciwko funkcjonarjuszowi państwowemu wdrożono karne postępowanie sądowe lub dyscyplinarne, komisja dyscyplinarna może każdej chwili zawiesić go w pełnieniu służby, o ile ze względu na rodzaj i doniosłość zarzuczonego mu przestępstwa, lub występku służbowego wskazane jest usunąć go od wykonywania obowiązków służbowych.

Art. 56. O ile względem funkcjonarjusza państwowego zarządzone karny areszt sądowy śledczy (prewencyjny), jest obowiązkiem władzy służbowej natychmiast tymczasowo zawiesić go w pełnieniu służby.

Każdy przełożony, powołany do wykonywania bezpośredniego lub pośredniego nadzoru służbowego,

ma prawo tymczasowo zawiesić funkcjonarjusza państwowego w pełnieniu służby, gdy ten odmówił jawnie posłuszeństwa służbowego wśród szczególnie ważnych okoliczności, albo gdy ze względu na jakość występków służbowych, zarzucanego funkcjonarjuszowi państwowemu, dalsze pozostawienie go w służbie naraziłoby powagę urzędu, lub groziło dobru służby.

W analogicznych wypadkach służy prawo do tymczasowego zawieszenia w służbie również urzędnikowi, któremu powierzono przeprowadzenie inspekcji urzędu; zarządzone jednak w ten sposób tymczasowe zawieszenie może znieść władza przełożona nad inspektorem.

Art. 57. O każdym wypadku tymczasowego zawieszenia funkcjonarjusza państwowego w pełnieniu służby należy najdalej w ciągu piętnastu dni zawiadomić w drodze służbowej właściwą komisję dyscyplinarną, która niezwłocznie, a najdalej w ciągu dalszych dni piętnastu poweźmie uchwałę zatwierdzającą lub uchylającą zawieszenie.

Uchwałę taką należy natychmiast zakomunikować właściwej władzy celem wykonania.

Art. 58. Komisja dyscyplinarna, zarządzając lub zatwierdzając zawieszenie, może ograniczyć na czas jego trwania uposażenie funkcjonarjusza państwowego do połowy.

Art. 59. Zawieszenie funkcjonarjusza państwowego w służbie kończy się najpóźniej z chwilą ostatecznego zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

O ile jednak przyczyny, które spowodowały zawieszenie, odpadną wcześniej, komisja dyscyplinarna uchyli zawieszenie, nie czekając końca postępowania dyscyplinarnego.

Art. 60. O nałożeniu, zatwierdzeniu lub uchyleniu zawieszenia komisja dyscyplinarna rozstrzyga bez udziału stron. Przeciwko uchwale komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji może tak obwiniony, jak i rzecznik dyscyplinarny wnieść zażalenie do instancji odwoławczej w ciągu piętnastu dni po doręczeniu odpisu uchwały. Zażalenie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

Tymczasowe zawieszenie w służbie nie podlega zaskarżeniu.

Art. 61. Gdy funkcjonarjusza państwowego skazano na karę dyscyplinarną, czas zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej (wystługi lat).

W tych wypadkach oraz wówczas, gdy funkcjonarjusza państwowego wydano w drodze administracyjnej wskutek zasądzenia go wyrokiem sądu karnego (art. 71 ustawy o służbie cywilnej), nie służy mu prawo otrzymania części uposażenia, której wypłatę wstrzymano na czas zawieszenia go w pełnieniu służby.

O ile natomiast postępowanie dyscyplinarne umorzono, funkcjonarjusza państwowego obwinionego uwolniono od odpowiedzialności lub nałożono na niego jedynie karę porządkową, czas zawieszenia liczy się do czasu służby czynnej (wystługi lat), a prócz tego należy wypłacić mu część uposażenia, które wstrzymano na czas zawieszenia.

ROZDZIAŁ IV.

Doręczenia, terminy i sposoby zaskarżenia.

Art. 62. Wszelkie doręczenia, które mają nastąpić według postanowienia ustawy niniejszej, są ważne i powodują bieg terminów, o ile skutecznie są do rąk własnych obwinionego, jego obrońcy, tudzież rzecznika dyscyplinarnego lub jego zastępcy.

O ile miejsce pobytu obwinionego nie jest znane, a nie ustanowił on obrońcy, to za faktyczne doręczenie uważa się złożenie właściwego pisma u jego władzy służbowej.

Art. 63. O ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, zażalenia przeciwko zarządzeniom i uchwałom komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji lub przewodniczącego komisji dyscyplinarnej — można wnosić tylko łącznie z zażaleniem, podawaniem na ostateczne zarządzenie lub uchwałę, albo z odwołaniem od orzeczenia komisji dyscyplinarnej.

Zażalenia wnosić należy na ręce przewodniczącego komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, który przesyła je wraz z aktami sprawy do instancji odwoławczej.

Instancja odwoławcza rozstrzyga zażalenie bez udziału stron.

Bieg terminu rozpoczyna się z dniem następującym po doręczeniu.

Niedziele i dni świąteczne nie wstrzymują ani rozpoczęcia, ani biegu terminów; o ile koniec terminu przypada na niedzielę lub dzień świąteczny — kończy się termin następnego dnia powszedniego.

Przepisy, obowiązujące sądy, postanawiają, które dni należy uważać za świąteczne.

Dzień nadania zażalenia lub odwołania na pocztę uważa się za dzień ich wniesienia.

Przywrócenie terminu.

Art. 64. W razie spóźnienia terminu do wniesienia zażalenia lub skargi instancja odwoławcza może na prośbę obwinionego zezwolić na przywrócenie terminu, o ile obwiniony wykaże, że niezależnie od jego woli i winy okoliczności nie pozwoliły mu dotrzymać terminu.

Prośbę o przywrócenie terminu z równoczesnym złożeniem zażalenia lub skargi wnosić należy do właściwej komisji pierwszej instancji, która przesyła ją z wnioskiem rzecznika dyscyplinarnego do instancji odwoławczej.

Instancja odwoławcza, zezwoliwszy na przywrócenie terminu, może zaraz wydać orzeczenie merytoryczne.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia specjalne.

Art. 65. O ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej, należy w postępowaniu dyscyplinarnym stosować analogicznie przepisy ustawy postępowania karnego.

Art. 66. Pisma, dotyczące postępowania dyscyplinarnego, wolne są od wszelkich opłat skarbowych.

Art. 67. Postanowienia ustawy niniejszej stosuje się analogicznie w postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym w stanie nieczynnym.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia przejściowe.

Art. 68. Postanowienia ustawy niniejszej stosuje się także do niezakończonych jeszcze ostatecznie postępowań dyscyplinarnych, a przy wznowieniu postępowania również do spraw już zakończonych według postanowień innych przepisów dyscyplinarnych, obowiązujących przed wejściem w życie ustawy niniejszej na obszarach Rzeczypospolitej.

Art. 69. Do czasu ustanowienia przy władzach drugiej instancji komisji dyscyplinarnych, przewidzianych w ustawie niniejszej — wszystkie sprawy dyscyplinarne w pierwszej instancji rozstrzyga komisja dyscyplinarna czynna przy władzy naczelnej, w drugiej zaś — wyższa komisja dyscyplinarna, utworzona w myśl art. 1 ustawy niniejszej.

Komisja dyscyplinarna, ustanowiona przy władzy naczelnej, jest właściwa w tym wypadku dla wszystkich funkcjonariuszów państwowych właściwego działu zarządu państwowego bez względu na ich przeznaczenie służbowe.

Art. 70. O ile w ustawie niniejszej powołano się na postanowienia ustaw karnych (postępowania karnego), należy stosować aż do wprowadzenia jednolitych ustaw na całym obszarze Rzeczypospolitej przepisy dzielnicowych ustaw karnych (postępowania karnego).

Art. 71. Postanowieniom niniejszej ustawy nie podlegają sędziowie, prokuratorzy (wymiar sprawiedliwości), aplikanci sądowi oraz nauczyciele wszystkich szkół państwowych.

Do urzędników Kontroli Państwowej stosuje się przepisy niniejszej ustawy, o ile ustawa o Kontroli Państwowej z dnia 3 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 314) inaczej nie stanowi.

Ponadto, do czasu wydania specjalnych ustaw służbowych dla funkcjonariuszów policji państwowej, poczt i telegrafów, pracowników państwowych kolei żelaznych, straży celnej oraz dozorców więziennych — ustawa niniejsza ma zastosowanie w stosunku do tych osób, o ile nie stoi w sprzeczności z postanowieniami ustaw o uposażeniu, względnie specjalnymi przepisami, wynikającymi z charakteru służbowego tych funkcjonariuszów.

Art. 72. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezydentowi Ministrów i innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 73. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1922 r. Rada Ministrów może jednak w drodze rozporządzenia odroczyć ten termin na niektórych obszarach Rzeczypospolitej, najwyżej wszakże na trzy miesiące od terminu wyżej oznaczonego.

Z chwilą wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach unormowanych tą ustawą.

Marszałek:
Trąpczyński

Prezydent Ministrów:
Antoni Ponikowski

166.

U s t a w a

z dnia 21 lutego 1922 r.

o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych i wozów na rzecz Państwa.

Art. 1. Od chwili ogłoszenia mobilizacji za potrzebne, a w zwykłym trybie gospodarczym, dla zaopatrzenia armji przepisany, nie dające się zapewnić ilości zwierząt pociagowych i wozów będą pozyskane w drodze poboru.

W tym celu wprowadza się z chwilą ogłoszenia mobilizacji obowiązek odstąpienia Państwu na jego żądanie i za stosownym wynagrodzeniem na własność tych zwierząt pociagowych i wozów, które zostaną w sposób, niniejszą ustawą przepisany, uznane za potrzebne i zdadne dla wojska.

Art. 2. We wszystkich innych organizacjach wojskową przewidzianych wypadkach koniecznego zwiększenia liczebności stanu armji upoważnia się Radę Ministrów do wprowadzenia obowiązku, wskazanego w art. 1.

Art. 3. Obowiązek, o którym mowa w artykułach poprzednich, ciąży na wszystkich właścicielach i posiadaczach zwierząt pociagowych i wozów z wyjątkami, przewidzianymi niniejszą ustawą.

Art. 4. Ustanie obowiązku, o którym mowa w artykułach 1 i 2, będzie zarządzane rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Za zwierzęta pociagowe w rozumieniu niniejszej ustawy uważać należy wszelkie zwierzęta, które w istniejących w Państwie stosunkach gospodarczych używane są do jazdy pod wierzch, w zaprzęgu lub jako juczne.

Za wozy uważa się wszelkie lądowe środki przewozowe, poruszane siłą ludzką, zwierzęcą lub motorową, z wyjątkiem taboru kolejowego, wraz z przedmiotami, przeznaczonymi do ich utrzymania i użytkowania, nie wyłączając uprzęży.

Art. 6. W czasie trwania obowiązku, o którym mowa w art. 1, wzbroniony jest wywóz zwierząt pociagowych i wozów poza granice Państwa bez zezwolenia właściwych władz państwowych.

Tryb, w jakim zezwolenia na wywóz będą udzielane, określi rozporządzenie wykonawcze do niniejszej ustawy.

Postanowienie niniejsze nie przesądza w niczem sprawy obrotu wymienionymi przedmiotami z zagranicą w czasie, kiedy obowiązek, o którym mowa w art. 1, nie istnieje.

Art. 7. Obowiązkiem, nałożonym niniejszą ustawą, nie podlegają:

- 1) Prezydent Rzeczypospolitej w odniesieniu do zwierząt pociagowych i wozów, objętych etatem;
- 2) osoby, korzystające w myśl prawa międzynarodowego z prawa zakrajowości, w odniesieniu do zwierząt pociagowych i wozów, służących do użytku osobistego lub urzędowego tych osób i ich orszaku.

Art. 8. Od obowiązkowego świadczenia na rzecz Państwa wolne są:

- a) konie, hodowane w stadninach państwowych;
- b) ogiery i klacze pełnej krwi angielskiej oraz ogiery i klacze innych ras fizjologicznie czystego pochodzenia, posiadające zaświadczenia, uznane przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych;
- c) ogiery, licencjonowane i klacze zarejestrowane, posiadające zaświadczenia, uznane przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych;
- d) zwierzęta, pracujące w kopalniach stale pod ziemią;
- e) zwierzęta pociagowe niżej 4 lat życia;
- f) klacze wysoko-żrebne i klacze ze źrebiętami.

Art. 9. Od obowiązkowego świadczenia na rzecz Państwa mogą być zwolnione te zwierzęta pociagowe i wozy, za których zwolnieniem przemawiać będzie ważny interes służby publicznej, gospodarki społecznej i rolnictwa, przedewszystkiem drobnego.

Warunki zwalniania oraz tryb, w jakim orzeczenia o zwolnieniu będą wydawane, określi rozporządzenie wykonawcze do ustawy niniejszej.

Art. 10. Na obszarach działań wojennych, gdzie zachodzi uzasadniona obawa wyzyskania przez nieprzyjaciela zdalnych do służby wojskowej zwierząt pociagowych i wozów, może być zarządzane przez władze wojskowe unieważnienie wszelkich na zasadzie niniejszej ustawy już udzielonych zwolnień od obowiązkowego świadczenia na rzecz Państwa.

Art. 11. Do występowania wobec osób, w art. 3 wymienionych, z żądaniem spełnienia ciążących na nich z mocy niniejszej ustawy obowiązków upoważnione są, z wyjątkiem wypadków, przewidzianych w art. 10, władze administracyjne. Do władz tych należy również nadzór nad należytem wykonaniem tych obowiązków, przyczem w razie potrzeby przysługuje im prawo żądania pomocy wojska w granicach przepisów o używaniu wojska do pomocy władz cywilnych w wypadkach wyjątkowych.

Art. 12. Minister Spraw Wojskowych i Minister Spraw Wewnętrznych mogą wydawać wszelkie zarządzenia potrzebne do utrzymania w ewidencji znajdujących się na obszarze Państwa zwierząt pociagowych i wozów.